

722. Löts kyrka.

Pl. 61, 62.

Litteratur: S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941—43 (ATA).

Äldre avbildning: E. Brate, foto 1908 (ATA).

Runstenen står fastmurad i en nisch t. v. om altaret, mitt emot U 721.

Uppgifter saknas om när och var denna ur flera synpunkter viktiga ristning upptäcktes. Det kan emellertid anses säkert, att den påträffades i kyrkan, när denna reparerades sommaren 1908. Samma år fotograferades den av E. Brate, och enligt uppgift av personer i orten flyttades den samtidigt in i kyrkan och murades fast på ovan angiven plats. Stenens placering är icke lämplig; runinskriften, som har huggits in i stenens vänstra kant, kommer nu icke till sin rätt och är svår att fotografera.

Grå sandsten. Höjd 1,33 m., bredd 0,70 m. Ristningen är ovanligt djup och tydlig. Framsidan bär endast ornamentik, vilken i likhet med ornamenten på U 721 är huggen i relief. Stenen är skadad i toppen, varigenom en del av runinskriften har gått förlorad.

Inskrift:

· tafaistr · lit · raisa : stain · at · a . . . roður · sin · kup · hielbi · sial · hans :
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

Tafaistr let raisa stein at . . . broður sinn. Guð hielpi sial hans.

»Tavest lät resa stenen efter . . . , sin broder. Gud hjälpe hans själ.»

Till läsningen: Alla runorna äro ovanligt djupa och tydliga. 10 i är ej stunget. I 19 a, 21 n och 22 a äro bst placerade lågt, vilket beror på ristningsytans ojämnhet. Av runan 24 a återstår nästan hela hst och bst t. v. om hst. Omedelbart efter 24 a är stenen avslagen. Inskriften fortsätter sedan upptill i den högra raden med 25 r. 26 o har bst endast t. h. om hst. 33 k är ej stunget. I 38 e är prickén djup och rund. 40 b har en för Balle karakteristisk form. 48 n har bst endast t. h. om bst.

Mansnamnet *Tafaistr*, som är intressant ur flera synpunkter, är hittills endast känt från ytterligare en runsten, se U 467. Till följd av att stenen upptill är avslagen, har namnet på Tavests broder, efter vilken stenen är rest, gått förlorat. Namnet har börjat på A-.

U 722 är osignerad. Huggningsteknik och runformer visa, att denna sten, i likhet med U 721, är huggen av Balle.

Om den i relief arbetade ornamentiken på stenens framsida, se U 721.

Fånö, Löts sn.

Enligt uppfattningen på orten skall en runsten ha funnits på Fånö gärde. R. Dybeck skriver i sin reseberättelse för år 1863 (ATA): »En runsten sades vara äfven der [= Fånö gärde], och som en sådan ingenstädes finnes upptagen för den egnden, så begaf jag mig dit. Nästan midt i det vidsträckta gärdet lågo några ätthögar och ett par fallne bautastenar, men mina ledsagare kunde icke finna stenen, om hvilken de likväl en och annan gång hört talas. En påstod att han legat i en till gärdet gränsande skogshage och blifvit för några år sedan sprängd och förd till gården. Man lofte att snart söka reda saken. Jag är öfvertygad att en runsten här funnits; äfven i trakten af Willberga kyrka talte man om honom.» Det är givetvis omöjligt att avgöra, om en runsten verkligen har funnits vid Fånö. I alla händelser måste man säga, att Dybecks övertygelse att så har

varit fallet vilar på svag grund. Under runinskriftsinventeringarna har jag mycket ofta fått uppgifter om »runstenar», som vid besiktning ha visat sig vara resta stenar utan inskrift eller hållar med naturliga sprickbildningar. Det är därför avgjort sannolikast, att traditionen om runstenen på Fånö gärde har uppstått genom de »fallne bautastenar», som Dybeck nämner i sin berättelse. En anledning till att Dybeck är övertygad om »runstens» existens är traditionen om Ågersta-stenens innehåll, se nedan s. 260.

723, 724 och 725. Hummelsta, Vallby, Löts sn.

Pl. 63, 65.

Litteratur: B 582, L 690, 691, D 1: 65, 66. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 1 (31), *Monumenta* 4, bl. 22; Kartan B/46 7², Rörens Beskrifning omkring Hummelsta by (i LSA); R. Dybeck, Löths socken (ATA), Reseberättelse år 1860 (ATA); VHAAkad:s protokoll 1860, § 343; UFT h. 6 (1877), s. 12; Per Pehrsson, Brev till A. Hazelius den ²⁰/₄ 1894 (avskrift i ATA); S. H. Adlersparre, Omkring Sigurdsstenarna (i: *Personhistorisk Tidskrift* 18, 1916), s. 8; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 58; J. H. Söderlund, Skrivelse till Riksantikvarien den ²⁸/₅ 1926 (ATA, nr 1980/26); Handlingar i ATA 1927, 1934.

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* 4 och B 582); Dybeck, D 1: 65, 66.

Runstenarna stå resta vid vägens östra sida, 500 m. NNÖ om Löts kyrka, 20 m. NNÖ om skälet mellan landsvägarna Linsunda—Veckholms k:a och Hummelsta—Ramby. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö».

I *Ransakningarna* 1667—84 finnas följande uppgifter om runstenarna: »På Hummelsta Lööt, Wäster ifrån Byen, finnes 3 Runesteener, widh pass 1 fampn emellan hwar annan, Uthi Treeangel ståendes, 2 al¹ opp om Jorden, och på dhem något skrifwit, men hwad det är, weet ingen.» — I Peringskiölds *Monumenta* 1 finnes en förteckning på uppländska runinskrifter. Även där uppges, att tre runstenar stå vid »Hummelstad winterwäg åth Enkiöp.» På träsnittet i *Monumenta* 4 finnes bläckanteckningen »Lötz Sockn Hummelstadh wid wintervägen åth Enekiöping» (B 582: »Hummelsta»; L 690: »Hummelstad, vid vintervägen»). På träsnittet i *Monumenta* 4 finnas alla tre stenarna avbildade, U 723 längst t. v. och U 725 t. h., se fig. 159. Den sistnämnda (U 725) prydes av ett vackert, stående rundjur, men den saknar runinskrift. Stenen har tidigt försvunnit och har vid flera tillfällen (1941, 46 och 47) förgäves sökts. — I reseberättelsen för år 1860 skriver Dybeck: »De två runstenarne på Hummelstads egor, vid korsvägen mellan byn och Löths kyrka funnos störtade, men restes under mitt uppehåll på stället»; i *Sveriges runurkunder* meddelar han, att runstenarna stå »vid vägen mellan kyrkan och Hummelstad» och att de äro »i fjor åter reste». I ett brev (²⁰/₄ 1894) till A. Hazelius, vilken hade begärt uppgift på runstenar i Löts socken, som kunde erhållas för Skansens räkning, meddelar Per Pehrsson, att »vid Hummelsta finnes tvenne tvillingstenar, hvars läge kan under nuvarande förhållande sägas vara olämpligt. En snöplog ligger nämligen öfver dem och vid dess flyttning vid förefallande behof ligger nära till hands att någon åverkan kan ske helt ofrivilligt. Möjligen torde någon af dessa kunna få öfvertagas.»

J. H. Söderlund rapporterar år 1926: »Vid korsvägen, som leder upp till Hummelsta by står eller rättare ligga tvenne runstenar... De äro så nära inpå varandra att den bakre ej kan fotograferas... Jag har gjort tvenne besök på platsen och kan därför medela följande: På östra sidan om landsvägen är en liten jordbit, en kil, som stenarna ligga på. Nämda lilla jordlott tillhör Vallby gård... Stenarna behöva resas och då böra stenarna få en god undergrund, samt stå några meter från varandra...» Arbetet utfördes sommaren 1927. Endast några år senare (1934) hade den ena av stenarna åter fallit omkull; den restes 1935 genom Riksantikvarieämbetets försorg.

Av de tre stenarna, som som utan tvivel ha utgjort ett monument, är numera den figur-